

กติมาตรา 112 ในโลกที่สื่อสารผ่านเทคโนโลยี

ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ

บทคัดย่อ

ภายใต้รัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ การดำเนินคดีฐาน “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่เป็นประเด็นอ่อนไหวสำหรับสังคมไทยอยู่แล้วก็ยิ่งเพิ่มระดับการบังคับใช้และการสร้างบรรยากาศความกลัวมากขึ้น และเมื่อพิจารณาจากสถิติแล้วพบว่าคดีส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารบนโลกออนไลน์

กติมาตรา 112 ที่มีโทษสูงสุดเท่าที่ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพเคยบันทึกข้อมูลไว้สามอันดับแรก เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในโลกออนไลน์ทั้งหมด และเป็นเรื่องของการโพสต์เฟซบุ๊ก โดยคดีที่มีโทษสูงสุด ศาลทหารพิพากษาลงโทษจำคุก 60 ปี เมื่อการกระทำความผิดเกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ และเนื้อหาต่างๆ ยังปรากฏอยู่บนโลกออนไลน์ หลายคดีที่การกระทำเกิดขึ้นก่อนการรัฐประหารจึงถูกตีความว่าเป็นความผิดต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ทำให้คดีจำนวนหนึ่งถูกตีความให้พิจารณาคดีที่ศาลทหาร

ในยุคสมัยที่อินเทอร์เน็ตและสมาร์ตโฟน เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนจำนวนมาก และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีเช่นนี้ก็ไม่ได้มีความเป็นส่วนตัว เมื่อพิจารณาจากแนวทางการดำเนินคดีที่ผ่านมา ก็อาจเห็นความเป็นไปได้ว่า จะมีผู้คนที่ต้องสูญเสียอิสรภาพภายใต้กฎหมายนี้เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : มาตรา 112, การสื่อสาร, เทคโนโลยี

Abstract

Under the regime of National Council for Peace and Order (NCPO) the prosecution under lese majeste law or Article 112 of the Criminal Code was increasing severely. As a very sensitive issue in Thai society, the lese majeste law was enforced more and create a worse atmosphere of fear. The statistic show that most of the cases related to online communication.

The first three highest penalty of lese majeste cases which has been recorded related to online communication and Facebook posting. The highest penalty was 60 years in prison, ruled by the military court. When the offenses were committed online and the content are still available online, many cases which occurred before the coup were interpreted as a continuous crime and taken to the military court.

In the era which internet and smart phone became a part of some people's daily life and the communication via technology has no privacy, after considered the former lese majeste prosecutions, there is a possibility that more people can lost their liberty under this law.

Keyword : article 112, communication, technology

1. บทนำ

ปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าช่วยเพิ่มอำนาจการสื่อสารหรือการแสดงความเห็นให้กับคนธรรมดาโดยไม่ต้องจ้อสื่อกระแสหลัก แต่ในขณะเดียวกัน การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยระบบแล้วย่อมมีการเก็บข้อมูลและการส่งข้อมูลผ่านตัวกลางต่างๆ ทำให้สังคมที่สื่อสารกันด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงมีความเป็นส่วนตัวน้อยลง และการสื่อสารเนื้อหาที่ผิดกฎหมายก็มีความเสี่ยงในการถูกดำเนินคดีสูงขึ้นด้วย

ในยุคของรัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การดำเนินคดีฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่เป็นประเด็นอ่อนไหวสำหรับสังคมไทยอยู่แล้ว ก็ยิ่งเพิ่มระดับการบังคับใช้และการสร้างบรรยากาศความกลัวมากขึ้นไปอีก และเมื่อพิจารณาจากสถิติแล้วพบว่าคดีส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารบนโลกออนไลน์ และการพิสูจน์ตัวตนด้วยหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

จากการเก็บข้อมูลคดีมาตรา 112 ของศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ โดยโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (หรือ iLaw) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 พบว่านับตั้งแต่การรัฐประหาร พ.ศ. 2557 จนถึงสิ้นเดือนสิงหาคม 2558 มีผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกดำเนินคดีด้วยมาตรา 112 อย่างน้อย 53 คน¹ (ไม่รวมคดีมาตรา 112 ที่เกิดจากการแอบอ้างสถาบันฯ) ในจำนวนนี้มีอย่างน้อย 42 คน ที่ถูกกล่าวหาหรือดำเนินคดีในความผิดที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ ด้วยลักษณะความผิดที่หลากหลาย เช่น การโพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก การเผยแพร่บทความหรือบทวิบนเว็บไซต์ การทำคลิปเสียงเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ส่งต่อหรือแชร์เนื้อหาขณะที่ยังก่อนการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 เคยมีช่วงเวลาที่มีการจับกุมดำเนินคดีกับผู้ต้องหา

---

1 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, รายงานการตั้งข้อหาทางการเมืองหลังรัฐประหาร 2557, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/politically-charged>

คดีมาตรา 112 หลายๆ กรณี คือ หลังการสลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง ใน พ.ศ. 2553 ซึ่งช่วงเวลานั้นมีสถิติผู้ต้องขังตามมาตรา 112 อยู่ในเรือนจำ สูงที่สุดคือ 13 คน² ส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี การสื่อสารเช่นกัน

สถิติคดีหลังการรัฐประหาร นอกจากคดีที่เป็นเรื่องการสื่อสารบน โลกออนไลน์โดยตรงแล้ว ยังมีผู้ต้องหาอย่างน้อย 3 คน คือ ทอม ดันดี³ ภรณ์ทิพย์ และปติวัฒน์⁴ ที่การกระทำตามข้อกล่าวหาเป็นการกระทำ ‘ออฟไลน์’ ไม่เกี่ยวข้องกับ อินเทอร์เน็ต แต่การกระทำถูกเผยแพร่ออกไปสู่วงกว้างโดยผ่านช่องทางออนไลน์ และข้อมูลบนโลกออนไลน์เป็นหลักฐานสำคัญในการดำเนินคดี และมีอีก 1 ราย คือ ยุทธศักดิ์⁵ ที่การกระทำตามข้อกล่าวหาเป็นการกระทำออฟไลน์แต่มีการใช้ เทคโนโลยี ได้แก่ ฟังก์ชันการอัดเสียงบนโทรศัพท์มือถือบันทึกหลักฐาน มีเพียง 7 ราย ที่การกระทำและการหาหลักฐานดำเนินคดีไม่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหรือ อินเทอร์เน็ต

คดี 112 ที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ และคดี 112 ที่เกิดขึ้นในโลกออฟไลน์ แต่มีเทคโนโลยีมาเกี่ยวข้อง มีบางประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นสิ่งที่ผู้ใช้เสรีภาพในการแสดงออกรวมทั้งผู้ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ไปน่าจะได้รับรู้

-
- 2 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, ฐานข้อมูล, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case>
  - 3 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, "ทอม ดันดี": ปราศรัยหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ คดีแรก, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/585>
  - 4 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, ละครเวทีเจ้าสาวหมาป่า, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/558>
  - 5 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, ยุทธศักดิ์: คนขับแท็กซี่, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/575>

2. สถานการณ์ของคดี 112 ที่สื่อสารผ่านเทคโนโลยี

คดีมาตรา 112 ที่มีโทษสูงสุดเท่าที่ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพเคยบันทึกข้อมูลไว้สามอันดับแรก เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในโลกออนไลน์ทั้งหมด และเป็นเรื่องของการโพสต์เฟซบุ๊กทั้งหมด เนื่องจากการโพสต์เฟซบุ๊กแต่ละครั้งในเวลาต่างกัน แม้เนื้อหาจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันก็ถูกพิจารณาว่าเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน ซึ่งต้องลงโทษแยกเป็นรายกรรม ทำให้เมื่อรวมจำนวนโทษแต่ละกรรมเข้าด้วยกันก็จะเป็นจำนวนโทษที่สูง

คดีมาตรา 112 ที่มีโทษสูงสุดเท่าที่ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพเคยบันทึกข้อมูลไว้สามอันดับแรก

อันดับหนึ่ง คดีพงษ์ศักดิ์⁶ ผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ “Sam Parr” หรือชื่อจริง พงษ์ศักดิ์ ก่อนถูกจับอายุ 29 ปี มีอาชีพเป็นตัวแทนบริษัทนำเข้าเที่ยว ถูกจับเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2557 เขาถูกดำเนินคดีต่อศาลทหารกรุงเทพ เป็นคดีหมายเลขดำที่ 99 ก./2558 จากการโพสต์เฟซบุ๊ก 6 ข้อความ เป็นการกระทำ 6 กรรม ซึ่งเป็นทั้งการโพสต์ภาพประกอบข้อความและการโพสต์สถานะบนเฟซบุ๊ก จำเลยคดีนี้แถลงรับสารภาพต่อศาล ศาลทหารกรุงเทพ พิพากษาคดีนี้เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 ให้จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 และพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ให้ลงโทษจำคุกกรรมละ 10 ปี รวม 60 ปี เนื่องจากจำเลยรับสารภาพ จึงลดโทษให้เหลือจำคุก 30 ปี

อันดับสอง คดีศศิวิมล⁷ ผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ “รุ่งนภา คำภีชัย” หรือชื่อจริง ศศิวิมล เป็นชาวเชียงใหม่ ก่อนถูกจับอายุ 29 ปี มีอาชีพเป็นพนักงานโรงแรม ถูกจับเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558 เธอถูกดำเนินคดีจากการโพสต์เฟซบุ๊ก 7 ข้อความ

6 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, พงษ์ศักดิ์: โพสต์เฟซบุ๊กหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/650>

7 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, ศศิวิมล: โพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/681>

เป็นการกระทำ 7 กรรม ซึ่งเฟซบุ๊กดังกล่าวเป็นชื่อ “รุ่งนภา คำภีชัย” ซึ่งเป็นชื่อของ “ภรรยาบ่อยของแพนเก่า” ของเธอ โดยพฤติการณ์สันนิษฐานได้ว่าอาจเป็นการจงใจกลั่นแกล้งกัน หลังถูกจับศึวิมลไม่ได้รับการประกันตัวและเธอแถลงรับสารภาพต่อศาล ศาลทหารในค่ายกาวิละ จังหวัดเชียงใหม่ พิพากษาคดีนี้เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2558 ให้จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ให้ลงโทษจำคุกกรรมละ 8 ปี รวม 56 ปี เนื่องจากจำเลยรับสารภาพ จึงลดโทษให้เหลือจำคุก 28 ปี

อันดับสาม คดีเอียร์สุธรรม⁸ ผู้ใช้เฟซบุ๊กคือ “ใหญ่ แดงเดือด” หรือชื่อจริงเอียร์สุธรรม ก่อนถูกจับอายุ 58 ปี อาชีพ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ถูกจับเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2557 เขาถูกดำเนินคดีต่อศาลทหารกรุงเทพ เป็นคดีหมายเลขดำที่ 88 ก./2558 จากการโพสต์ เฟซบุ๊ก 5 ข้อความ เป็นการกระทำ 5 กรรม ซึ่งเป็นการโพสต์ภาพและมีคำบรรยายประกอบเข้าข่ายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ จำเลยไม่ได้ประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดี และแถลงรับสารภาพเมื่อขึ้นสู่ชั้นศาล ศาลทหารกรุงเทพพิพากษาคดีนี้เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2558 เป็นหมายเลขคดีแดงที่ 135ก./2558 ให้จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ให้ลงโทษจำคุกกรรมละ 10 ปี รวม 50 ปี เนื่องจากจำเลยรับสารภาพ จึงลดโทษให้เหลือจำคุก 25 ปี

3. คดีมาตรา 112 บนโลกออนไลน์ กับศาลทหาร

หลังการรัฐประหารได้ 3 วัน วันที่ 25 พฤษภาคม 2557 คสช. ออกประกาศฉบับที่ 37/2557 กำหนดให้การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในหมวดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ มาตรา 107 - 112 หมวดเกี่ยวกับความมั่นคง

---

8 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, เอียร์สุธรรม : โพสต์เฟซบุ๊ก “ใหญ่ แดงเดือด”, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/649>

ภายในราชอาณาจักร มาตรา 113 – 118 และความผิดตามคำสั่งและประกาศของ คสช. ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ประกาศนี้ใช้บังคับ อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลทหาร

ในประกาศ คสช. ฉบับที่ 37/2557 กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่า ความผิดที่ต้องขึ้นศาลทหารนั้นต้องเกิดขึ้น “ในระหว่างที่ประกาศนี้ใช้บังคับ” คือหลังวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 เป็นต้นไป จนกว่าประกาศนี้จะถูกยกเลิก ส่วนความผิดที่เกิดขึ้นและจบลงไปก่อนหน้าวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 นั้น ไม่ว่าจะเป็ความผิดฐานใดก็ให้พิจารณาที่ศาลพลเรือนไปตามปกติ ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับหลักของกฎหมายอาญาที่ต้องพิจารณาวันที่ลงมือกระทำความผิดเป็นหลัก หากมีกฎหมายที่ออกมาภายหลังการกระทำความผิดมีผลเป็นโทษกับจำเลย กฎหมายที่ออกมาภายหลังนี้ย่อมบังคับใช้กับจำเลยที่กระทำความผิดไปก่อนกฎหมายนั้นจะมีผลบังคับใช้ไม่ได้

คดีมาตรา 112 ที่ถูกจับกุมหลังการรัฐประหารใหม่ๆ ส่วนใหญ่พนักงานสอบสวนขออำนาจฝากขังกับศาลพลเรือน เพราะการกระทำเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นนานแล้ว ยกเว้นคดีของนายธนาถ หรือ “ทอม ดันดี”⁹ ซึ่งถูกกล่าวหาว่าปราศรัยผิดมาตรา 112 การปราศรัยหรือการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2556 แต่ในเดือนมิถุนายน 2557 มีคนนำคลิปการปราศรัยมาอัฟโหลดขึ้นบนยูทูป เจ้าหน้าที่จึงตีความว่าการกระทำของทอม ดันดี เกิดขึ้นหลังวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 หรือหลังประกาศฉบับที่ 37/2557 ใช้บังคับ จึงนำตัวไปฝากขังกับศาลทหาร

ต่อมาคดีของชายที่ใช้นามแฝงว่า “สมศักดิ์ ภัคดีเดช”¹⁰ ซึ่งความผิดเกี่ยวข้องกับการโพสต์ข้อความลงบนอินเทอร์เน็ตและเป็นการโพสต์ก่อนการรัฐประหาร เขา

9 อ่างแล้ว, เชียงอรรถที่ (3)

10 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, “สมศักดิ์ ภัคดีเดช”: เผยแพร่บทความ, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/643>

ถูกจับเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 วันเดียวกับการออกประกาศฉบับที่ 37/2557 ดังนั้นเขาจึงไม่มีทางกระทำความผิดหลังการออกประกาศได้ ก่อนหน้านั้นเขาถูกฝากขังที่ศาลอาญามาตลอด และศาลอาญาก็รับรองว่าตัวเองมีอำนาจพิจารณาคดี โดยการอนุญาตให้ฝากขัง แต่เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2557 ใกล้จะถึงกำหนดวันส่งฟ้อง เขากลับถูกพาตัวไปศาลทหารเพื่อขออำนาจศาลทหารฝากขังใหม่ ทราบภายหลังว่าอัยการพลเรือนเป็นคนสั่งไม่รับคดีนี้เพราะเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน พนักงานสอบสวนจึงต้องปรับเปลี่ยนทิศทางส่งตัวไปฝากขังกับศาลทหาร และทำสำนวนส่งให้อัยการทหารเป็นผู้สั่งฟ้องแทน

ต่อมาวันที่ 22 สิงหาคม 2557 คดีของคชาวุธ¹¹ ก็ถูกพาไปที่ศาลทหาร เป็นคดีต่อมา คดีนี้เกี่ยวข้องกับคดีปรายการวิทยุบนอินเทอร์เนตอีกเช่นกัน แต่คลิปทั้งหมดถูกทำขึ้นและเผยแพร่ก่อนวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 ก่อนหน้านั้นเขาจึงถูกฝากขังที่ศาลอาญามาตลอด และศาลอาญาก็รับรองว่าตัวเองมีอำนาจพิจารณาคดี โดยการอนุญาตให้ฝากขัง จนเมื่อใกล้จะถึงกำหนดวันส่งฟ้องเขาถูกพาตัวไปศาลทหารเพื่อขออำนาจศาลทหารฝากขังเช่นเดียวกับกรณีของชายไม่เปิดเผยชื่อ โดยพนักงานสอบสวนแจ้งว่า อัยการพลเรือนไม่รับคดีนี้เพราะเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลพลเรือน จึงต้องย้ายเรื่องมาอาศัยอำนาจศาลทหารแทน

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2557 ศาลทหารกรุงเทพพิพากษาเป็นคดีหมายเลขแดงที่ 84ก./2557 ลงโทษจำคุกคชาวุธ 10 ปี เนื่องจากจำเลยรับสารภาพลดโทษเหลือจำคุก 5 ปี เป็นคดีมาตรา 112 ของพลเรือนคดีแรกที่ศาลทหารมีคำพิพากษา ต่อมาวันที่ 24 พฤศจิกายน 2557 ศาลทหารกรุงเทพพิพากษาลงโทษ "สมศักดิ์ ภัคดีเดช" 9 ปี เนื่องจากจำเลยรับสารภาพลดโทษเหลือจำคุก 4 ปี 5 เดือน

คำร้องขอฝากขังที่ยื่นต่อศาลทหาร ในคดีของคชาวุธ พนักงานสอบสวนระบุว่า “พนักงานสอบสวนได้ควบคุมผู้ต้องหาไว้ทำการสอบสวนตลอดมา และ

---

11 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, คชาวุธ, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/581>

ได้นำตัวผู้ต้องหายื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลอาญามาแล้วรวม 7 ครั้ง คดีนี้พบการกระทำความผิดตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2557 ถึงวันที่ 27 พฤษภาคม 2557 ซึ่งเป็นความผิดที่ต้องปฏิบัติตามนัยของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 37/2557

จะเห็นได้ว่าการอ้างว่าพบการกระทำความผิดตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2557 ถึงวันที่ 27 พฤษภาคม 2557 ซึ่งเป็นการอ้างเพื่อให้วันกระทำความผิดยืดออกจนเลยวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 เป็นวิธีหาเหตุให้คดีนี้อยู่ในอำนาจศาลทหาร ซึ่งการตีความเช่นนี้ เท่ากับว่าการโพสต์เนื้อหาบนอินเทอร์เนตนั้นเป็นการกระทำต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ トラบเท่าที่เนื้อหาเหล่านั้นยังปรากฏอยู่ไม่มีวันสิ้นสุด ทั้งที่การโพสต์เนื้อหาบนอินเทอร์เนตเป็นความผิดสำเร็จตั้งแต่วันที่แรกที่โพสต์สำเร็จแล้ว จึงควรนับวันที่โพสต์เนื้อหานั้นเป็นวันกระทำความผิดเพียงวันเดียวจึงจะถูกต้อง ส่วนเนื้อหาที่ยังปรากฏอยู่บนอินเทอร์เนตนั้นไม่ว่าจะปรากฏอยู่นานเพียงใดก็เป็นเพียงผลของการกระทำความผิด การโพสต์ไม่มีลักษณะเป็นความผิดต่อเนื่องที่วันเวลาของการกระทำความผิดจะสามารถตีความให้ยืดออกไปหลายวันได้

นอกจากนี้คดีของคชาวุธ และ "สมศักดิ์ ภัคดีเดช" ยังมีคดีของสิริภพ¹² ซึ่งเข้าข่ายลักษณะเดียวกัน คือ ข้อความที่ถูกฟ้องว่าโพสต์ลงในเว็บไซต์ทั้งสามข้อความถูกโพสต์ก่อนการรัฐประหาร แต่ก็ถูกตีความว่าเป็นความผิดต่อเนื่องและนำคดีมาพิจารณาที่ศาลทหารด้วย ซึ่งคดีนี้สิริภพให้การปฏิเสธ คดีจึงยังอยู่ระหว่างการพิจารณา และนอกจากนี้สิริภพยังยื่นคำร้องคัดค้านอำนาจของศาลทหารด้วย โดยอ้างถึงความไม่ชอบธรรมของการนำพลเรือนขึ้นพิจารณาในศาลทหาร ซึ่งศาลทหารกรุงเทพได้วินิจฉัยแล้วว่าตัวเองมีอำนาจพิจารณาคดีของพลเรือนตามประกาศ คสช. ฉบับที่ 37/2557 โดยไม่ต้องส่งเรื่องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

---

12 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, สิริภพ: หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/622>

หากบรรทัดฐานการตีความเรื่องวันที่กระทำความผิดและเขตอำนาจศาล ทหารเช่นนี้ได้รับการยอมรับ คดีความมาตรา 112 หรือมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการโพสต์เนื้อหาลงในคอมพิวเตอร์ทั้งหมดที่เดิมอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลพลเรือนก็จะถูกย้ายมาอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทหาร

แต่เท่าที่ทราบมีอีกอย่างน้อยสี่คดี คือ คดีของอภิชาติ¹³ คดีของเฉลียว¹⁴ คดีของ “ธเนศ”¹⁵ และคดีของอัครเดช¹⁶ ที่มีลักษณะเป็นการโพสต์เนื้อหาลงใน อินเทอร์เน็ต ซึ่งการกระทำเกิดขึ้นก่อนการรัฐประหาร จำเลยถูกจับกุมตัวหลังการ รัฐประหาร แต่ทั้งหมดถูกดำเนินคดีที่ศาลพลเรือนและศาลพลเรือนมีคำพิพากษา ไปเรียบร้อยแล้ว แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งในการตีความเรื่องความผิดต่อเนื้อ และอำนาจของศาลทหารในประเด็นนี้

4. บทเรียนคดีมาตรา 112 ที่สื่อสารผ่านเทคโนโลยี

ท่ามกลางการดำเนินคดีมาตรา 112 กับการกระทำทางเทคโนโลยีจำนวนมาก ก็มีหลายคดีที่ผลของการดำเนินคดี และแนวทางที่ศาลพิพากษา พอจะเป็น บทเรียนให้เห็นถึงความไม่ปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากการจับกุมผู้กระทำความผิดตัวจริงด้วยการอาศัยหลักฐานทางเทคโนโลยี นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย การดำเนินคดีมาตรา 112 หลายกรณีจึงฝากคำถามไว้เพิ่มเติมให้ กับกระบวนการยุติธรรมไทย

13 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, อภิชาติ, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/576>

14 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, เฉลียว: อัปคลิปลงเว็บ, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/636>

15 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, “ธเนศ”, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/614>

16 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, อัครเดช: นักศึกษาเทคโนโลยีมหานคร, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/577>

4.1 "อย่าวางมือถือไว้ไกลตัว" บทเรียนจากคดีอำพล: อากงเอสเอ็มเอส¹⁷

คดี 112 ของ อำพล หรือ “อากงเอสเอ็มเอส” เป็นคดีที่มีชื่อเสียงมากในช่วงปี 2553-2554 ส่วนหนึ่งเพราะเป็นคดีที่ลงโทษหนัก และจำเลยเป็นชายสูงอายุที่มีบุคลิกใสซื่อและเสียชีวิตระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำ นอกจากนี้ คดีนี้ยังเป็นคดีแรกๆ ที่มีประเด็นการพิสูจน์ตัวตนด้วยหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเกี่ยวข้อง

อำพลถูกกล่าวหาว่าใช้โทรศัพท์มือถือส่งข้อความสั้น 4 ข้อความไปยังโทรศัพท์ของสมเกียรติ ครองวัฒน์สุข เลขานุการของอดีตนายกอภิสิทธิ์ จำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดและส่งข้อความสั้นไม่เป็น วันที่ 23 พฤศจิกายน 2554 ศาลอาญา อ่านคำพิพากษาเป็นคดีแดงหมายเลข อ.4726/2554 ว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา 112 รวม 4 กรรม และถูกลงโทษจำคุกกรรมละ 5 ปี รวม 20 ปี หลังคำพิพากษาคดีนี้มีชื่อเสียงมากเพราะถือว่าเป็นคดีที่ลงโทษสูงที่สุดในยุคสมัยนั้น ระหว่างที่จำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาและไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว อำพลเสียชีวิตระหว่างอยู่ในเรือนจำด้วยโรคมะเร็ง

ศาลให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีของอำพลตอนหนึ่งว่า แม้โจทก์จะไม่สามารถนำสืบได้ว่าจำเลยเป็นผู้ส่งข้อความจากโทรศัพท์ของตนไปยังหมายเลขของสมเกียรติ แต่ก็เป็นการยากที่โจทก์จะนำสืบได้เนื่องจากผู้กระทำความผิดย่อมต้องปกปิดการกระทำของตน จึงต้องอาศัยพยานแวดล้อมมาพิจารณาประกอบ ซึ่งในคดีนี้พยานแวดล้อมได้แก่ ข้อมูลการใช้โทรศัพท์ที่ระบุตำแหน่งว่าข้อความถูกส่งมาจากเสาสัญญาณใกล้บ้านจำเลย รวมทั้งหมายเลขอิมี่ที่ตรงกับโทรศัพท์เครื่องที่จำเลยยอมรับว่าใช้อยู่คนเดียว ในคดีนี้ศาลเห็นว่าพยานแวดล้อมมีน้ำหนักพอรับฟังได้ว่าจำเลยทำผิดจริง

บทเรียนจากคดี 112 ของอำพล ศาลได้วางบรรทัดฐานไว้ว่า การกระทำผ่านเทคโนโลยีนั้นยากที่จะหาประจักษ์พยานมายืนยันตัวผู้กระทำความผิดว่าเห็นจำเลย

17 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, อำพล: อากงเอสเอ็มเอส, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/21>

เป็นคนกดปุ่มส่งข้อความจริงๆ ดังนั้น พยานแวดล้อม เช่น เครื่องที่ใช้ส่งข้อความ บริเวณที่ใช้ส่งข้อความ ก็เพียงพอในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย

ความน่ากังวลคือ หากมีคนอื่นที่อาจจะมีความขัดแย้งกันมาก่อนแอบใช้โทรศัพท์ของผู้ถูกกล่าวหาส่งข้อความ ก็เป็นไปได้ที่เขาอาจจะถูกพิพากษาว่ามีความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ถูกกล่าวหาคนนั้น มีประวัติการเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือเคยแสดงแนวคิดทางการเมืองของตนต่อสาธารณะ

4.2 "มีภาพ/ข้อความหมิ่นฯ ในเครื่อง อาจผิดฐานพยายามหมิ่นฯ" บทเรียนจากคดีกิตติธิน: เคนจิ¹⁸

กิตติธิน ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือที่รู้จักกันบนโลกโซเชียลว่า "เคนจิ" ถูกจับกุมและดำเนินคดีมาตรา 112 จากการโพสต์ข้อความตอบกระทู้ในเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ตทูฟรีดอม (internet to freedom) เป็นคดีหมายเลขดำที่ อ. 4845/2556 กิตติธินให้การรับสารภาพ ศาลพิพากษาว่า มีความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ ด้วยการโพสต์ข้อความ 2 กรรม ให้ลงโทษกรรมและ 5 ปี รวม 10 ปี

นอกจากนี้ ในคอมพิวเตอร์ของจำเลยยังตรวจพบภาพและข้อความ ซึ่งเกิดจากการตัดต่อซึ่งมีเนื้อหาเข้าข่ายเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ อยู่ด้วย แต่ภาพเหล่านั้นยังไม่ได้ถูกเผยแพร่ออกไปเนื่องจากจำเลยถูกจับกุมและถูกยึดคอมพิวเตอร์ก่อนมีโอกาสดังกล่าว การกระทำของจำเลยเข้าข่ายเป็นการ "พยายามหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ" ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ประกอบมาตรา 80 ให้ลงโทษ 2 ใน 3 คือ จำคุก 3 ปี 4 เดือน รวมแล้วจำเลยต้องโทษจำคุก 13 ปี 4 เดือน เนื่องจากจำเลยรับสารภาพ จึงลดโทษเหลือจำคุก 5 ปี 20 เดือน

18 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, กิตติธิน: เคนจิ, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/490>

เท่าที่ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพเก็บข้อมูลมา คดีของกิตติธิน เป็นคดีแรก ที่ศาลพิพากษาลงโทษบุคคล ตามมาตรา 112 ประกอบมาตรา 80 ด้วยความผิดฐาน "พยายามหมิ่นฯ" ซึ่งในทางกฎหมายการกระทำที่จะมีความผิดฐานพยายามได้จะต้องมีการกระทำไปจนถึงขึ้นลงมือกระทำความผิดแล้วหรือเป็นการกระทำขั้นสุดท้ายแล้ว หากเป็นเพียงการเตรียมการแต่ยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดหรือกระทำไปจนถึงขั้นสุดท้ายแล้ว และกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะว่าการเตรียมการนั้นเป็นความผิดก็จะไม่สามารถลงโทษจำเลยได้

ในกรณีนี้ยังเป็นที่ยกเถียงได้ว่าด้วยหลักฐานเท่านี้ถือว่าเข้าข่าย "พยายาม" กระทำความผิดแล้วหรือยัง (ดูบทวิเคราะห์ อัยการ ศาล สร้างนิยามใหม่ ความผิดฐาน "พยายามหมิ่นกษัตริย์ฯ") สำหรับบุคคลทั่วไป คำพิพากษาคดีของกิตติธิน อาจสร้างความน่ากังวลว่าหากผู้ใดมีข้อมูลใดๆ ที่ผิดกฎหมาย เช่น รูปภาพ หนังสือ หรือบทความ อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะได้มาโดยเจตนาหรือไม่ (เช่นมีคนส่งต่อกันมาทางอีเมลหรือไลน์) ก็มีความเสี่ยงที่จะถูกดำเนินคดีและถูกลงโทษในฐานะ "พยายาม" ได้

4.3 เฟซบุ๊กเราแต่ใครไม่รู้เข้ามาพิมพ์: บทเรียนจากคดีจารูวรรณ¹⁹

พฤศจิกายน 2557 จารูวรรณ วัยรุ่นสาวโรงงานชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ กลายเป็นคนดังในชั่วข้ามคืนเมื่อมีผู้ไปพบว่าเฟซบุ๊กที่ใช้ชื่อและรูปของเธอโพสต์ข้อความและภาพที่มีเนื้อหาเข้าข่ายเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ มีสื่อบางสำนักลงข่าวของเธอพร้อมทั้งเปิดเผยที่อยู่จนญาติของจารูวรรณรู้สึกไม่สบายใจเมื่อเรื่องราวกลายเป็นข่าวใหญ่โต นายทหารพระธรรมนูญก็เข้าร้องทุกข์กล่าวโทษให้ตำรวจดำเนินคดีกับเธอ

---

19 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, จารูวรรณ: โพสต์เฟซบุ๊ก, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558
ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/641>

เมื่อทราบข่าว จารุวรรณก็รีบให้ญาติติดต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแจ้งว่า เฟซบุ๊กของเธอถูกบุคคลอื่นเข้าถึง เพราะรหัสที่ใช้เป็นเบอร์โทรศัพท์ของเธอและเธอก็มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนของแฟนที่ชื่อชาติชาย ซึ่งมาแอบชอบเธอแต่เธอไม่สนใจ จึงสงสัยอาจเป็นผู้เข้าไปใช้ เฟซบุ๊กของเธอโพสต์ข้อความเพื่อกลั่นแกล้ง จากการชดทอด ชาติชายจึงถูกจับกุม ขณะที่อานนท์แฟนของจารุวรรณก็ถูกควบคุมตัวด้วย ตามมาตรา 112 ในเวลาไล่เลี่ยกันจารุวรรณ

หลังถูกควบคุมตัวในเรือนจำได้ 85 วัน จารุวรรณ ชาติชาย และอานนท์ ได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากเมื่อครบกำหนดการฝากขัง 84 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาสูงสุดที่มีอำนาจควบคุมตัวได้เพื่อการสอบสวนหาพยานหลักฐาน อัยการทหารยังไม่มีความประสงค์

คดีของจารุวรรณ อานนท์ และชาติชาย สร้างความน่ากังวลใจอย่างน้อย 2 ประการสำหรับผู้ใช้เฟซบุ๊ก ประการแรกเกี่ยวกับการตั้งรหัสผ่าน ผู้ใช้เฟซบุ๊กหรืออินเทอร์เน็ตหลายคนที่ไม่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทางเทคโนโลยี และมักตั้งรหัสผ่านเฟซบุ๊กหรือบัญชีออนไลน์อื่นอย่างง่าย ๆ เพื่อให้สะดวกแก่การจำ เช่น ใช้วันเกิดหรือเบอร์โทรศัพท์ และประการที่ 2 ภายใต้อาณัติที่ความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ เป็นประเด็นอ่อนไหวที่เจ้าหน้าที่มักจะ "จับก่อนถามทีหลัง" รวมทั้งศาลก็มีแนวโน้มที่จะอนุญาตให้ฝากขังและไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราว หากผู้ใช้เฟซบุ๊กคนใดถูกกลั่นแกล้งในทางส่วนตัว ก็มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกจับและนำตัวไปฝากขังทั้งที่หลักฐานอาจจะอ่อน หากโชคดีก็อาจจะได้รับการปล่อยตัวเมื่อครบ 84 วัน เพราะอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องภายในเวลาที่กำหนด แต่หากโชคร้าย อัยการสั่งฟ้อง ก็อาจจะถูกคุมขังจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา

5. เทคโนโลยี: หลักฐานสำคัญในการดำเนินคดี 112

เทคโนโลยียุคใหม่ช่วยให้การสื่อสารสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารง่ายดายขึ้นเนื่องจากข้อมูลต่างๆ ถูกบันทึกไว้บนโลกออนไลน์ และสืบค้นได้ง่ายทางอินเทอร์เน็ต แต่การเทคโนโลยีเหล่านี้ก็เป็นเสมือนดาบสองคม เมื่อมีประโยชน์อย่างมหาศาลก็ย่อมมีโทษด้วย การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สะดวกรวดเร็วนั้น โดยธรรมชาติของการสื่อสารแล้วข้อมูลต้องวิ่งผ่านตัวกลางจำนวนมาก และมีผู้ให้บริการจำนวนมากเข้ามาดูแลจัดการการสื่อสารระบบแบบนี้ทำให้ “ความเป็นส่วนตัว” ในการสื่อสารไม่มีอยู่จริง นอกจากนี้เมื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีพัฒนาไปมาก การบันทึกภาพ บันทึกเสียงการสนทนา หรือการบันทึกวิดีโอก็สามารทำได้ง่ายได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ ทำให้การกระทำต่างๆ อาจถูกบันทึกไว้และนำมาใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้ไม่ยากเย็น

สาเหตุส่วนหนึ่งที่คดีมาตรา 112 เพิ่มสูงขึ้น ก็เป็นเพราะการบันทึกหลักฐานนั้นทำได้ง่ายดายนมากขึ้น และหลักฐานในการดำเนินคดีก็สามารถถูกส่งผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และกระจายออกสู่วงกว้างได้ง่ายขึ้นเช่นกัน

5.1 ไม่มีความเป็นส่วนตัว ในการสื่อสารแบบ "ส่วนตัว" บนโลกออนไลน์

การซุบซิบนินทาหรือการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลที่สาม น่าจะเป็นเรื่องปกติสำหรับสังคมมนุษย์ รวมทั้งในสังคมไทย หากไม่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง การซุบซิบนินทาถึงบุคคลต่างๆ ก็จะเป็นเรื่องที่พูดแล้วผ่านไป ยากที่จะรื้อฟื้นมาร้องทุกข์ดำเนินคดีกัน เพราะผู้ที่สนทนากันต้องสามารถไว้วางใจกันได้ในระดับหนึ่ง เว้นแต่มีบุคคลภายนอกมาแอบได้ยิน หรือผู้ร่วมสนทนาเกิดผิดใจกันแล้วนำไปร้องทุกข์ซึ่งคงจะไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก

แต่เมื่อการซุบซิบนินทาเกิดขึ้นโดยอาศัยการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี การสื่อสารของคนสองคนหรือคนในกลุ่ม ที่แม้จะทำการส่วนตัวและไม่มีเจตนาเผยแพร่

แพร่ต่อสาธารณะก็จะไม่มีความปลอดภัยและไม่เป็นส่วนตัวอีกต่อไป เพราะเมื่อใช้เทคโนโลยีในการส่งผ่านข้อมูล ข้อมูลเหล่านั้นจะต้องถูกบันทึกไว้ใน 1) อุปกรณ์ของผู้ส่ง 2) อุปกรณ์ของผู้รับ 3) ที่เก็บข้อมูลของผู้ให้บริการ และข้อมูลยังต้องเดินทางผ่านตัวกลางที่หลากหลาย ซึ่งรัฐและเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงมีโอกาสมิ่น้อยที่จะเข้าถึงข้อมูลการสื่อสารแบบส่วนตัวได้

ที่ผ่านมามีคดีมาตรา 112 อย่างน้อย 2 คดี ได้แก่ คดีของ ณัฐ²⁰ และ "ธเนศ"²¹ ที่จำเลย ถูกกล่าวหาว่าทำความผิด ด้วยการส่งอีเมล ที่มีเนื้อหาเข้าข่าย ผิดมาตรา 112 ไปหา เอมิลิโอ เอสเตบัน ที่เป็นผู้ดูแลบล็อก สตีป เลสมาเจส (Stop Lese Majeste) กรณีของ "ธเนศ" การกระทำที่ทำให้เขาถูกดำเนินคดีด้วย มาตรา 112 คือการส่งลิงก์ของเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเข้าข่ายความผิดตามมาตรา 112 ไปหนึ่งลิงก์ แต่ไม่ได้เป็นผู้เขียนข้อความที่ผิดกฎหมายขึ้นด้วยตนเอง ขณะที่คดีของ อำพล หรือ อากง SMS ที่ได้กล่าวไปแล้ว ก็เป็นการส่งข้อมูลจากผู้ส่งหนึ่งคนไปยัง ผู้รับเพียงหนึ่งคนเช่นกัน

ในปี 2557 พบคดีมาตรา 112 จากข้อความในกล่องข้อความส่วนตัว (chat box หรือ messenger) ซึ่งเป็นอีกช่องทางสื่อสาร ที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการสืบหาตัวผู้กระทำความผิด และนำมาใช้เป็นหลักฐาน ดำเนินคดีบุคคล ที่ผ่านมามีคดี 112 ของ ชโย²² ที่เจ้าหน้าที่กล่าวหาว่า จำเลยส่ง ภาพและข้อความที่เข้าข่ายเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ ไปถึงบุคคลอื่น ผ่านระบบ chat box

---

20 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, จารุวรรณ: โพสต์เฟซบุ๊ก, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/641>

21 อ่างแก้ว, เชียงธรรม (15)

22 ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ, ชโย, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://freedom.ilaw.or.th/case/652>

ชโย ถูกจับเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2558 ก่อนถูกจับ อายุ 59 ปี เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ถูกกล่าวหาว่าใช้เฟซบุ๊กชื่อ “Uncha Unyo” เผยแพร่รูปภาพและข้อความในกล่องสนทนาที่มีลักษณะหมิ่นพระมหากษัตริย์ฯ กับ พงษ์ศักดิ์ หรือผู้ใช้เฟซบุ๊ก “Sam Parr” ที่ถูกจับกุมไปก่อนหน้าไม่กี่วัน ตำรวจกล่าวหาว่าชโย เป็นผู้รวบรวมข้อมูล แสดงความคิดเห็นส่งต่อให้พงษ์ศักดิ์ ดัดแปลงแก้ไข เพื่อเผยแพร่ ชโยถูกควบคุมตัวตามหมายฝากขังของศาลทหาร จังหวัดสระแก้ว ชโย ไม่ได้รับการประกันตัว ปัจจุบันคดียังไม่มีผลการพิจารณา

ขณะที่อีกคดีหนึ่ง ณีฐฎฐิตา หรือแหวน²³ พยาบาลอาสา ประจักษ์พยานคนสำคัญในคดีสลายการชุมนุมปี 2553 ถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 112 หลังเจ้าหน้าที่ตรวจตรวจดูบทสนทนาในกลุ่มไลน์ของกลุ่มผู้ต้องสงสัยว่าก่อเหตุระเบิดศาลอาญาซึ่งมีแหวนอยู่ในนั้นด้วย และพบว่ามีความที่อาจเข้าข่ายความผิดด้านทนายจากกลุ่มนักกฎหมายอาสาเพื่อสิทธิมนุษยชน (กนส.) มีความเห็นว่าคุณค่าที่ถูกลำบากกล่าวหาเขียนโดยบุคคลที่สาม ซึ่งแหวนจับภาพหน้าจอมาเพื่อตอบกลับผู้เขียนว่าทำไมจึงเขียนเช่นนั้น แต่เจ้าหน้าที่กลับนำภาพดังกล่าวมาใช้ดำเนินคดีแหวน

มีคดี 112 จำนวนหนึ่งที่ล่าพักรงกระทำตามข้อกล่าวหาอันไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีการใช้เทคโนโลยีเลย เช่น การพูด หรือ การแสดงละคร แต่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้บันทึกหลักฐาน หรือใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี เช่น คดีของ ยุทธศักดิ์ คนขับแท็กซี่²⁴ คดีของปติวัฒน์และภรณ์ทิพย์²⁵ (คดีละครเวทีเจ้าสาวหมาป่า) และคดีของธำมภ์ หรือ “ทอม ดันดี”²⁶

23 ประชาไท, เปิดปมคดี ‘แหวน’ ระเบิด 112+ คำถามถึงการทำลายพยานปากเอกคดี 6 ศพ วัดปทุม, สืบค้นวันที่ 30 กันยายน 2558 ออนไลน์จาก <http://www.prachatai.com/journal/59786/06/2015>

24 อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ (5)

25 อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ (4)

26 อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ (9)

5.2 เมื่อโทรศัพท์ทำได้มากกว่าโทรเข้าโทรออก - คลิปบทสนทนาที่อัดด้วยมือถือถูกใช้เป็นหลักฐานดำเนินคดีคนขับแท็กซี่²⁷

ยุทธศักดิ์เป็นคนขับแท็กซี่ซึ่งสนใจการเมืองอยู่บ้าง แต่ไม่เคยไปร่วมชุมนุมทางการเมืองเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ยุทธศักดิ์ก็เหมือนกับเพื่อนร่วมอาชีพของเขาที่มักจะสนทนากับผู้โดยสารที่ว่าจ้าง ในช่วงเวลาปกติ บทสนทนายังคงไม่พันเรื่องดินฟ้าอากาศหรือสภาพการจราจร แต่ในช่วงเดือนมกราคม 2557 ที่สถานการณ์ทางการเมืองมีความตึงเครียด และมีการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. บทสนทนาจึงอยู่ที่เรื่องของการเมือง

เมื่อวันหนึ่ง ยุทธศักดิ์เจอคู่สนทนาที่มีความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน ผู้โดยสารแอบใช้โทรศัพท์มือถือบันทึกเสียงสนทนาของตนเองกับยุทธศักดิ์ไว้ และนำไปใช้เป็นหลักฐานร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ยุทธศักดิ์ถูกจับกุมเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2557 เขาถูกฝากขังโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว เขาได้รับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา และเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2557 เขาถูกศาลอาญาพิพากษา เป็นคดีหมายเลขแดงที่ อ. 2660/2557 ให้จำคุก 2 ปี 6 เดือน คดีของยุทธศักดิ์น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้บทสนทาระหว่างคนสองคนในพื้นที่ส่วนตัวอย่างในรถ ไม่ใช่พื้นที่สนทนาส่วนตัวอีกต่อไป

5.3 คลิปบนอินเทอร์เน็ตกลายเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี: คนดูยิ่งเยอะ ความเสี่ยงยิ่งมาก

ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 สถานการณ์ทางการเมืองไทยเริ่มทวีความรุนแรง มีการจัดชุมนุมใหญ่ หรือจัดสัมมนาประเด็นทางการเมืองบ่อยครั้ง เทคโนโลยีที่พัฒนาทำให้ผู้จัดเริ่มถ่ายทอดสดกิจกรรมต่างๆ ผ่านทางเคเบิลทีวี ต่อมาก็มีการถ่ายทอดผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมาที่จัดงานรับชมได้

27 อ่างแล้ว, เชนอรรถที่ (5)

เมื่อเทคโนโลยีพัฒนามากขึ้นวิดีโอที่บันทึกจากงานกิจกรรมต่างๆ ก็อัปโหลดขึ้นบนเว็บไซต์ยูทูปหรือเว็บฝากไฟล์อื่นๆ ทำให้คนรับชมย้อนหลังได้ด้วย

การอัปโหลดคลิปการปราศรัยระหว่างการชุมนุมทางการเมือง หรือกิจกรรมเสวนาต่างๆ ลงบนอินเทอร์เน็ต ทางหนึ่งทำให้ผู้สนใจประเด็นเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมาร่วมฟังในวันงานเสมอไป แต่ในขณะเดียวกันคลิปเหล่านี้ก็อาจถูกใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีต่อคนที่แสดงความคิดเห็นในงานกิจกรรมต่างๆ ด้วย

งานรำลึก 40 ปี 14 ตุลาซึ่งจัดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 มีการถ่ายทอด และมีการอัปโหลดวิดีโอกิจกรรมต่างๆ ในงานขึ้นบนยูทูปด้วย ต่อมามีคนกลุ่มหนึ่งเห็นว่า เนื้อหา ละครเวที “เจ้าสาวหมาป่า” ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในงาน เข้าข่ายเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ จึงมีการดาวน์โหลดคลิปละครเวทีดังกล่าวลงแผ่นซีดีและนัดหมายให้กลุ่มคนที่เห็นด้วยใช้แผ่นซีดีเป็นหลักฐานไปร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจต่างๆ พร้อมกัน ซึ่งปรากฏว่ามีการไปร้องทุกข์ต่อ สถานีตำรวจ 13 แห่ง ภายหลังจากรัฐประหารมีการจับกุมและดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 คน คือ ภรณ์ทิพย์และปติวัฒน์

ภรณ์ทิพย์และปติวัฒน์ ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว ก่อนถูกศาลอาญาพิพากษา เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558 เป็นคดีหมายเลขแดงที่ อ. 506/2558 ให้มีความผิดตามมาตรา 112 มีโทษจำคุกคนละ 5 ปี เนื่องจากจำเลยรับสารภาพจึงลดโทษเหลือ 2 ปี 6 เดือน

นอกจากกรณีของกรณีของละครเวทีเจ้าสาวหมาป่า²⁸แล้ว คดีของธานัท หรือ ทอม ดันดี²⁹ ก็มีการใช้คลิปที่อยู่บนโลกออนไลน์มาเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีด้วยเช่นกัน

---

28 อ่างแล้ว, เสงอรรถที่ (4)

29 อ่างแล้ว, เสงอรรถที่ (9)

6. บทสรุป: เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต เป็นทั้งเครื่องขยายเสียงและเครื่องเก็บเสียง

ทุกวันนี้อินเทอร์เน็ต และ สมาร์ทโฟน กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนจำนวนไม่น้อย จากการสำรวจ "การมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2557" ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในจำนวนประชากรที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปประมาณ 62.3 ล้านคน มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 23.8 ล้านคน ใช้อินเทอร์เน็ต 21.7 ล้านคน และใช้โทรศัพท์มือถือ 48.1 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้คงมีคนจำนวนไม่น้อยที่แสดงความคิดเห็นต่างๆ ผ่านอุปกรณ์สื่อสารหรืออินเทอร์เน็ต ในทางหนึ่ง อินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย เป็นเสมือนกระบอกเสียงที่ช่วยส่งความคิดของผู้ใช้ไปพื้นที่สาธารณะโดยไม่ต้องจ้อสื่อกระแสหลัก

ท่ามกลางบรรยากาศที่การดำเนินคดีมาตรา 112 เพิ่มสูงขึ้น การพิจารณาคดีของพลเรือนที่ศาลทหาร และแนวโน้มที่มีการลงโทษหนัก เมื่อประกอบกับกรณีศึกษาที่ศาลวางบรรทัดฐานเรื่องการให้น้ำหนักกับพยานหลักฐานทางเทคโนโลยีที่เชื่อถือหลักฐานของทางฝั่งเจ้าหน้าที่และให้จำเลยมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ทำให้จำเลยที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมรู้สึกว่ายากที่จะต่อสู้คดีและได้รับความเป็นธรรม และจากกรณีตัวอย่างหลายกรณีที่จำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวระหว่างการต่อสู้คดี ก็อาจเพิ่มแรงจูงใจให้คนที่มีความทุกข์ทรมานมาตรา 112 มาใช้กลั่นแกล้งกันผ่านเทคโนโลยี เพราะผู้ถูกกล่าวหาจะพิสูจน์ตัวเองได้ยากหรือแม้จะทำได้แต่ก็ต้องสูญเสียอิสรภาพไปพักใหญ่ ซึ่งกลายเป็นช่องโหว่ของการนำกฎหมายมาใช้กลั่นแกล้งกันที่ต้องช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหานี้ต่อไปได้ในอนาคต

ขณะเดียวกัน เมื่อการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี อาจมี "แขกไม่ได้รับเชิญ" อยู่กลางทาง ก็อาจทำให้เรื่องที่เคยซุบซิบนินทาแล้วผ่านไป ถูกส่งต่อและบันทึกไว้อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้ ในยุคสมัยที่เทคโนโลยีกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ผู้ใช้งานที่ไม่รู้เท่าทันก็อาจตกเป็นจำเลยในคดีความต่างๆ ได้ง่าย ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่รัฐและศาลก็พัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ

และการใช้การตีความกฎหมายได้ซ้ำว่าเทคโนโลยีเช่นกัน แนวทางการดำเนินคดีและการตีความของศาลที่ผ่านมาอาจสร้างผลกระทบต่อให้เกิดบรรยากาศความหวาดกลัวหรือหวาดระแวงขึ้นในสังคมไทยไม่มากนักน้อย ขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากวงการนิติศาสตร์พัฒนาตัวเองไม่ทันจนช้ากว่าความรู้สึคนึกคิดของคนในสังคม ก็อาจจะได้พบเห็นปริมาณคดีที่มีข้อก้งขาเพิ่มขึ้นตามมาเรื่อยๆ

บรรณานุกรม

ฐานข้อมูล ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ freedom.ilaw.or.th
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัว
เรือน พ.ศ. 2557/ สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2558/ จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/ICT-HouseExc57.pdf>